AŞK VE AYAK PARMAKLARI

Sultanlığın Sonu

Ömer Seyfettin

Hazırlayan
Nazım Hikmet Polat

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1495
EDEBÎ ESERLER: 782

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-605-155-904-9

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Ayşegül Büşra Paksoy

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2020

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Ömer Seyfettin (1884, Gönen/Balıkesir - 6 Mart 1920, İstanbul)

Babası Ömer Şevki Bey, binbaşılığa kadar yükselmiş alaylı bir asker; annesi Fatma Hanım ise İsfendiyaroğulları'ndan bir asker kızıdır. Mahalle Mektebi'nden sonra İstanbul'da Mekteb-i Osmaniye'ye kaydolundu, Eyüp Askerî Baytar Rüştiyesi'nin asker çocukları için açılan özel sınıfına alındı (1893-1896). Edirne Askeri İdadisi'nden 1900'de mezun edildi. İzmir'e atanmışken, İzmir'e gitmeden doğrudan taburunun gönderildiği Selanik'te ve Manastır'a bağlı bir sancak olan Pirlepe'de görevlendirildi. Buradaki görevinde gösterdiği başarılardan dolayı iki liyakat madalyası ile ödüllendirildi. İzmir'deki Aydın Vilâyeti Jandarma Alay Mektebi'nin kuruluşunda, "Kavâid-i Diniye" hocalığına atandı (1907).

1909 başlarında, merkezi Selanik'te bulunan 3. Ordu'da görevlendirildi. İki yıl süreyle Balkanlar'daki Velmefçe, Pirlepe, Osenova, Pirbeliçe, Serez, İştip, Babina, Demirhisar, Cumayıbâlâ, Razlık gibi sınır yerleşim yerlerinde çete takibiyle uğraştı. Aynı amaçla Makedonya sınırındaki Serez mutasarrıflığına bağlı Menlik kazası Razlık kasabası yakınlarındaki Yakorit köyünde bölük komutanlığı yaptı. 1909'da bir ara Köprülü'de Askerî Rüştiye Mektebi'nde üsteğmen rütbesiyle beden eğitimi öğretmenliği görevinde bulundu. Aynı yıl 31 Mart Vak'asında Hareket Ordusu subayı olarak İstanbul'a geldi (1909). İsyan bastırıldıktan sonra tekrar Selanik'teki görevine döndü. Askerlikten istifa ederek Selanik'e yerleşti (1911). Balkan Savaşı başlayınca yeniden askere alındı. 20 Ocak 1913'te Kanlıtepe'de Yunan ordusuna esir düştü. Atina yakınlarındaki Naflion kasabasında on ay kadar süren esirlik hayatı 28 Kasım 1913'te bitince, 17 Aralık 1913'te İstanbul'a döndü. 25 Şubat 1914'te "siyasetle iştigali" dolayısıyla ordudan ihraç edildi.

1915'te Harbiye Nezaretinin, kültür ve sanat adamları için Çanakkale Cephesi'ne düzenlediği geziye katıldı.

Memurluk istememesine rağmen, sadece yazarlıkla geçinemediği için Darülmuallimînde (İstanbul Erkek Öğretmen Okulu) "Edebî Kıraat" ve Kabataş Sultanisinde (ölümüne kadar) "Edebiyat" öğretmenliği yaptı. Bu görevdeyken 1916'da, Dârülfünunda Ali Ekrem Bolayır başkanlığında kurulan "Tedkikat-ı Lisaniye Encümeni" üyeliğine seçildi (2 Ocak 1918). Bu encümenin ve encümen içinde Ömer Seyfettin'in önemli bir faaliyeti olduğu söylenemez.

1915 yılı sonlarında Calibe Hanım'la evlendi. Üç yıl süren bu evlilikten, Fahire Güner (Elgün) adını verdikleri bir kızları doğdu.

4 Mart 1920'de Haydarpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi'ne kaldırıldı. 6 Mart 1920'de öldüğünde, yapılan otopsi ile hastalığının şeker olduğu anlaşıldı.

Cenazesi Kadıköy-Kuşdili Mahmutbaba Mezarlığı'na defnedildi. Buranın tramvay garajı haline getirilecek olmasından dolayı, kemikleri Zin-

cirlikuyu Asrî Mezarlık'a taşındı (1939). "Eski yazı" olduğu gerekçesiyle Mahmutbaba'daki kitabesinin üzeri örtülmüştü. Ali Canip'in gayretleriyle yeniden düzenlenen mezar taşına yeni harflerle "Merhum Ömer Seyfettin burada yatıyor" ibaresi hâkkedildi.

Sağlığında Yayımlanan Kitapları

Sağlığında, üçü başkalarıyla birlikte, şu on iki eseri yayımlanmıştır:

Tarih Ezelî Bir Tekerrürdür (İstanbul 1911), *Millî Jimnastik* (1911), *Yeni Lisan ve Bir İstimzac (*Ziya Gökalp ve Ali Canip Yöntem, M. Nermi ve Kâzım Nami Duru ile birlikte, Selanik-1911), *Vatan! Yalnız Vatan…* (Ziya Gökalp ve Ali Canip Yöntem'le birlikte, Selanik-1911), *Herkes İçin İçtimaiyat: Ticaret ve Nasip* (1914), *Yarınki Turan Devleti* (1914), *Mektep Çocuklarında Türklük Mefkûresi* (1914), *Millî Tecrübelerden Çıkarılmış Amelî Siyaset* (1914), *Turan Masalları: İhtiyarlıkta mı Gençlikte mi?* (1914), *Ashab-ı Kehfimiz* (1918), *Harem* (1918), *Efruz Bey* (1919).

Yukarıdakilerin dışında, "Hikâye Külliyatı" serisinden iki hikâyesi, Mehmet Rauf ve Selahattin Enis Atabeyoğlu'nun hikâyeleriyle birlikte kitapçık halinde basılmıştır. Künyeleri şöyledir:

Ömer Seyfettin–Mehmet Rauf: *Uçurumun Kenarında-Fedai;* Hikâye Külliyatı, sayı: 8, Matbaa-i Orhaniye, İstanbul, [1919?], s. 3-6.

Ömer Seyfettin–Selahattin Enis [Atabeyoğlu]: *Aşk ve Ayak Parmakları–Bataklık Çiçeği*; Hikâye Külliyatı, Sayı: 14, [İstanbul, tarihsiz], s. 3-6.

"Büyük bir destanın dibacesi" (başlangıcı) olması niyetiyle *Türk Dünyası* gazetesinde yayımlanan "Köroğlu Kimdi?" adlı uzun şiirinin baş tarafından 13 beyitlik bir bölüm, Reşat Nuri'nin "Deniz Banyosu" hikâyesiyle birlikte, kitapçık olarak basılıp meccanen dağıtılmıştır. Künyesi şöyledir: Reşat Nuri [Güntekin], Ömer Seyfettin: *Deniz Banyosu – Köroğlu Kimdi?* [s.7-8], *Türk Dünyası* gazetesinin hediyesi, 23 Temmuz 1919, 10 s.

Bu üç kitapçık da dâhil edilirse sağlığında, irili ufaklı toplam 15 eseri yayımlanmış demektir.

Hikâyelerini ilk toplayan, Ali Canip Yöntem, üç cilt halinde yayımlayan İkbal Kütüphanesi'dir (1926-1927). Sonraki yıllarda "bütün eserleri" giderek zenginleştirilen ciltler halinde yayımlanmıştır.

Nâzım H. Polat: 1955 yılında Bahçecik-Oltu'da doğdu. İlkokulu Bahçecik köyünde (1968), ortaokulu Oltu'da (1971), öğretmen okulunu Tokat ve Bolu'da okudu (1975). Yüksek tahsilini Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı (1979). Atatürk Üniversitesi (Erzurum) ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde (Van) araştırma görevlisi olarak çalıştı (1981-1985). Aralık 1984'te "Doktor" unvanını aldı. Cumhuriyet Üniversitesi'nde (Sivas) Yardımcı Doçent (1985), Doçent (1993) ve Profesör (1999) oldu. Sonra Niğde Üniversitesi'ne geçti (2001). Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde (KKTC) Misafir Profesör olarak çalıştı (2004-2007). Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı yaptı (2012-2016). 2009-2018 Gazi Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Yeni Türk Edebiyatı Profesörü idi. Hâlen Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesinde aynı unvanla görevini sürdürmektedir.

Yenileşme Devri Türk Edebiyatı Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak, Tanzimat sonrası kültür hayatımızın süreli yayınlarda saklı bulunduğu inancıyla, çalışmalarını bu alanda yoğunlaştırdı. 24 yıldan beri *"Türklük Bilimi Araştırmaları"* adlı uluslararası hakemli bilimsel bir dergi çıkarmaktadır.

Yayımlanmış kitapları:

1. *Şahabettin Süleyman,* Kültür ve Turizm Bak. Yay., Ankara 1987.
2. *Müdafaa-i Milliye Cemiyeti,* Kültür Bak. Yay., Ankara 1991.
3. *Külliyâtına Girmemiş Yazılarıyla Ömer Seyfettin,* Arma Yay., İstanbul 1988.
4. *Türk Çiçek ve Ziraat Kültürü Üzerine -Cevat Rüştü'den Bir Güldeste,* Kitabevi Yay., İstanbul 2001.
5. *Bir Jöntürk'ün Serüveni -Dr. Şerafettin Mağmumi'nin Hayatı ve Eserleri-,* Büke Yay., İstanbul 2002.
6. *Rübâb Mecmuası ve II. Meşrutiyet Dönemi Türk Kültür, Edebiyat Hayatı,* Akçağ Yay., Ankara 2005.
7. *Eski ile Yeni Arasında Mütevellizade Ömer İhya,* Niğde Üni. Yay., Niğde 2005.
8. *Bir Osmanlı Doktorunun Seyahat Anıları -Avrupa Seyahat Hâtıraları-* Dr. Şerafettin Mağmumî, (Harid Fedai ile), Boyut Yay., İstanbul 2008.
9. *Taşrada Bir Meş'ale Şeref Gürbüz,* Bizim Büro Bas., Ankara 2009.
10. *Anadolu ve Suriye'de Seyahat Hâtıraları* -Doktor Şerafettin Mağmumî, Cedit Neşriyat, Ankara 2010.
11. *Ömer Seyfettin - Bütün Hikâyeleri,* Yapı Kredi Yay., İstanbul 2011.
12. *Bir Jöntürk'ün Şiir Dünyası -Tarsusîzade Münif ve Şiirleri -I,* (Ramis Karabulut ile), Ankara 2011.
13. *II. Meşrutiyet Dönemi Türk Edebiyatı,* (H. Argunşah ile), AÖF Yay., Eskişehir 2012.

14. *Yenileşme Devri Türk Edebiyatından Çizgiler*, Kurgan Yayınevi Ankara 2012.
15. *Tanzimat Sonrası Türk Kültür Hayatından Yansımalar*, Kurgan Yay., Ankara 2012.
16. *Üç Güzeller Masalı*, Kurgan Yay., Ankara 2013.
17. *Kitapname*, Kurgan Yay., Ankara 2013.
18. *Yöntem Bilgisi Açısından Osmanlı Dönemi Edebiyat Tarihleri*, (D. Apaydın, T. Haykır, N. Borsokeyeva, S. Gültekin, Ö. Özbek, S. Yılmaz, Y. Zhiyenbayev ile), Kurgan Yay., Ankara 2013.
19. *Birlik Sivas Türk Ocağı Mecmuası*, (A. Bozdoğan, Y. Ayata ve T. Haykır ile), Sivas Türkocağı Yay., Sivas 2014.
20. *Şair Ömer Seyfettin -Bütün Şiirleriyle*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 2014.
21. *Türk Çiçek Kültürü Üzerine -Cevat Rüştü'den Bir Güldeste*, Ötüken Yay., İstanbul 2015.
22. *Udmî Efendi ve Şükûfename'si*, Adana Büyükşehir Belediyesi Yay., Ankara, 2015.
23. *Türklerde Ziraat Kültürü -Cevat Rüştü*, Ötüken Yay., İstanbul 2016.
24. *Ömer Seyfettin - Bütün Nesirleri (Fıkralar, Makaleler, Mektuplar ve Çeviriler)*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 2016.
25. *Ömer Seyfettin Külliyatı*, Ötüken Neşriyat, İstanbul
    1- *Tarih Ezeli Bir Tekerrürdür* (2016)
    2- *Turan Masalları* (2016)
    3- *Harem* (2017)
    4- *Ashab-ı Kehfimiz* (2017)
    5- *Efruz Bey* (2018)
    6- *Yalnız Efe - Eski Kahramanlar* (2018)
    7- *Uçurumunun Kenarında* (2019)
    8- *Aşk ve Ayak Parmakları* (2020)

İÇİNDEKİLER

Sunuş
Ötüken'in Ömer Seyfettin Külliyatı 11
Bütün Hikâyeler (Kronolojik) 15
Bütün Hikâyeler (Alfabetik) 26
İnceleme
Hikâyeler -VIII. Cilt Aşk Ve Ayak Parmakları Hakkında 36

HİKÂYE METİNLERİ
Aşk ve Ayak Parmakları 85
Tenezzüh 91
Kır Sineği 88
Bir Refikin Defter-i İhtisasatından 96
Hediye... 98
Pembe Menekşe 101
Jimnastiğe Dair -II 102
Sahir'e Karşı 112
Yaşasın Dolap 120
Apandisit 127
Aşk Dalgası 130
Gurultu 142
Yeni Bir Hediye 152
Kıskançlık 159
Ayın Takdiri! 168
Bir Vasiyetname 170
Yemin 173
Ezelî Bir Roman 179
Türkçe Reçete 184
Devletin Menfaati Uğruna 190
Nokta 198
Nişanlılar 200
Sultanlığın Sonu'ndan 205

TERCÜME HİKÂYELER

Eski Mektep Arkadaşı 213
İyi Muhibbe! 221
Tasvir-i An 223
Çeyiz Bir Köpek 225
Confession 229
Hulûl-i Şeb 234
Amerika-i Cenubî'nin Vâsi Ovalarında Bir Gün 237
Dörtnala 240
Kadın Mektupları 242
Çocuğun Sefaleti 244
Bertrand 247
Mehtap 252
Evailde 259
Tamir Edilmez Hata'dan 265

SUNUŞ

ÖTÜKEN'İN ÖMER SEYFETTİN KÜLLİYATI

ÖTÜKEN'in Ömer Seyfettin Külliyatı, yazarın sağlığında yayımladığı kitaplar esas alınıp aynı çerçevedeki diğer metinler ilgili eserlere eklenerek meydana getirilmiştir. Fakat söz konusu metinlerin tematik olarak bir araya getirilişi, kronolojik biçimde sıralanışı kadar net olamaz. Meselâ mizahî hikâyeleri bir araya getirdiğimizde Efruz Bey tipi etrafındakileri bunlar içinde görebiliriz. Bu ciltteki "Gayet Büyük Bir Adam", "Şimeler" hikâyelerini de aynı çerçevede düşünmek mümkündür. Bununla birlikte aynı metinler bir de toplumsal ahlâk bozulmasını hicveden hikâyeler çerçevesinde ele alınabilir. Bir konu veya tema değil üslûp biçimi olduğu için "mizah" hesaba katılmayabilir. Fakat bir hikâyede temel meseleyle birlikte belki onun kadar önemle vurgulanan başka meseleler de işlenebilir. *Efruz Bey* romanındaki bölümler, II. Meşrutiyet Dönemi siyaset ve kültür hayatı etrafında şekillenmiş metinlerdir. Ancak bunların her birinde mesaj olarak millî kimliğin önemi de öne çıkarılmaktadır. Yani tematik sıralama daima görecelidir. Onun için okuyucunun bu cilde alınmasını beklediği metinlerden bazıları buraya alınmamış olabilir. Nitekim bugüne kadar Ömer Seyfettin hikâyelerini tematik düzende yayımlayanların hiçbiri bir diğeriyle aynı metinleri bir ciltte toplamış değildir.

Metinlerin daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşabilmesi maksadıyla günümüz Türkçesinden uzak düşmüş ke-

lime ve ibarelere karşılık verirken özel bir yöntem izlendi. Orijinal metin ayrı seviyelerdeki üç ayrı kimseye üç ayrı kimseye okutulup neleri anlamadıkları görülmek istendi. Bir Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü araştırma görevlisinin işaretlediklerine günümüz Türkçesinden karşılıklar gösterildikten sonra ortaya çıkan metin aynı bölüm lisans mezunu bir gence okutuldu. Onun gerekli saydıklarına da karşılıklar ilave edilip Türkçe Bölümü 2. sınıftaki bir öğrenciye yeni metinde anlamadığı veya zorlandığı yerleri işaretlemesi istendi. Bu işlemler sırasında yardımını gördüğüm sevgili öğrencim Neslihan Yavuz'a ve bu cildin tashihini yapan Merve Gülcü'ye teşekkür ederim.

Metnin son şekli için endişelerimiz şunlardır:

1. Kelime ve ibare karşılıkları yerinde ve yeterli mi?

2. Bunlar, iyi bir Türkçe zevkiyle verilebildi mi?

3. Açıklamalar metni daha anlaşılır, nüfuz edilir kılıyor mu?

Hazırlayan olarak bu hassasiyetlerimize ne kadar uygun davrandığımız, okuyucunun verebileceği bir karardır.

Yapılan işlemde ölçüler şöyle ifade edilebilir:

1. Kelime olarak tam karşılığını bulamadığımız durumlarda o kelime dipnotla açıklanmıştır (Apukurya, mütearife gibi).

2. Karşılığı verildiği hâlde dipnotta açıklama ihtiyacı doğuran kelimeler de vardır: (fiske [azıcık]). Dipnotta "Fiske: Azlık ifade edecek şekilde, iki parmak ucuyla tutulabilen miktar." açıklaması yapılmıştır.

3. Bazen bir kelimeye (payitahta [başkente]), bazen bir ibareye (Mücessem bir kimya muammasına [somutlaşmış kimya bilmecesine]) karşılıklar verilmiştir. Esas aldığımız şey, ifade bütünlüğüdür.

4. Aynı kelimeye farklı yerlerde farklı karşılıklar verildiği görülecektir. Çünkü ilgili bağlam, öncekinden farklı biçimde olabilir. Mesela "münevver" kelimesi insanı nite-

lediğinde "aydın", yaprağın sıfatı olduğunda "parlak" karşılığı verilmiştir.

5. Karşılıkların en kısa biçimde verilmesine de dikkat edilmiştir: (mütemadiyen "sürekli olarak" yerine "sürekli".

6. Bazı kelimeler sözlük anlamının dışında, kastedilene en uygun biçimde karşılanmaya çalışılmıştır. Örnek: Sözlük, "mütekâsif"e yoğun, "mehip"e ise "korkutacak kadar iri, korkunç" anlamlarını verir. Fakat "...elektrik küreleri zulmette [karanlıkta] nurdan cesim [iri] inciler, mütekâsif ve mehîp gözyaşları gibi parlıyordu." cümlesinde bu kelimeler, [sıklaşan ve gürleşen] sıfatlarıyla karşılanmıştır. "Cihet" kelimesinin sözlükteki anlamları arasında "için"i göremeyiz. Ama aşağıdaki cümlede bu kullanıma uygundur: "... icabının icrası derkâr [gereğinin yapılması açık] olacağı cihetle [için]..."

7. Yazarın sağlığında bir kereden fazla yayımlanmış metinlerin son şekli esas alınmıştır.

8. Daha önce Ömer Seyfettin hikâyelerini kronolojik sıralamayla yayımlarken gazetelerin dijital nüshalarının olmaması ve fotokopi çektirilememesi dolayısıyla fotoğraf makinasıyla metin almak zorunda kalmıştık. Bu teknolojiyle okunaksız görüntüler zaman zaman önceki külliyat yayımlarına müracaatı mecbur kılmıştı. Pek çok kütüphanemizin artık dijital ortama geçmesi, söz konusu ihtiyacı oldukça azaltmıştır. Bu sonucun yanlış okumaları da artık en aza indirdiği kanaatindeyiz.

9. Ötüken neşrinin albenisini artırmak ve orijinale en yakın olmak amacıyla yazarın sağlığında yapılan ilk yayımındaki kitap kapakları ve bazı metinlerdeki resim ve çizimlerin de verilmesi uygun görülmüştür.

Ömer Seyfettin, çok cepheli bir edip olmakla birlikte önce hikâyecidir. Bu itibarla külliyat, hikâye dizisiyle başlatılmıştır. Anlatma esasına bağlı hem telif hem tercüme

metinler, hikâye olarak değerlendirilmiştir. Tercüme hikâyeler, onun yazarlıktaki kudretini değil ama tercümedeki tercihlerini göstermektedir. Bu ciltte 23'ü telif, 14'ü tercüme, toplam 37 hikâye yer almaktadır.

10. Hikâyelerin bu son cildinde, Ömer Seyfettin'in kalem ürünü, anlatma esasına bağlı telif ve tercüme bütün metinlerin kronolojik ve alfabetik listeler hâlinde verilmesi uygun görülmüştür.

11. "*Ömer Seyfettin –Hikâyeler Külliyatı"nın Ashab-ı Kehfimiz* adlı 4. cildindeki son iki hikâye (İlk Düşen Ak, Kazın Ayağı), diğerleri gibi aydın yabancılaşmasını işlemekle birlikte onlardan mühim bir fark da göstermektedir: Söz konusu metinlerdeki mesajın sahsi hayat üzerinden verilmesi, ilk bakışta, kimlikten ziyade kişilik sorgulamasını öne çıkarmaktadır. Bundan dolayı anılan hikâyeler, *Uçurumun Kenarında* adlı 7. cilde de eklenmişlerdi. Fakat okuyucuların değerlendirmeleri de dikkate alınarak yeni basımlarda, inceleme notları birleştirilerek ilgili metinlerin sadece 4. ciltte bulunmasına karar verilmiştir.

Ömer Seyfettin hakkındaki en yanlış kanaat, onu yalnızca bir çocuk edebiyatı yazarı olarak kabul etmektir. Onun And, Kaşağı, Diyet, Forsa, Pembe İncili Kaftan, Başını Vermeyen Şehit gibi bazı hikâyelerinden, çocuk eğitiminde faydalanılabilir. Nitekim yıllardır bu metinleri ortaokul ve lise kitaplarında görebiliyoruz. Çünkü çocukluk ve ilk gençlik çağındakiler için ahde vefa, doğruluk, dürüstlük gibi duyguları; karakter sağlamlığı, tokgözlülük ve kişisel benlikten önce millî benlik gibi duyguları en güzel, en estetik kılıkta sunabilen eserler arasında bunlar ön sıralardadır. Fakat ilgili hikâyeler çocuk ruhu ve gelişimi düşünülerek yani çocuk edebiyatı örneği olmak için yazılmış metinler değildir. Mesela And'ın son paragrafı, çocuklar için yapılan yayınlarda çıkarılmıştır. Çünkü oradaki cümlelerin ferdî hayattan millet hayatına geçişi temsil ettiğini çocu-

ğun anlamlandırması beklenemez. Ayrıca onun hikâyeleri arasında "Devletin Menfaati Uğruna" gibi içindeki mizahı ancak yetişkinlerin anlayabileceği, çocuklara okutulmaması gereken metinler de vardır.

Ömer Seyfettin, kendisinden önceki hikâyecileri gölgede bırakacak derecede güzel ve sağlam yapılı hikâyeler kaleme almış bir yazarımızdır. Dünya edebiyatı içinde Türk hikâyeciliğini temsil edebilecek isimler arasında onu en başa yazabiliriz. Bundan dolayı Ötüken'in Ömer Seyfettin'i yeniden okurumuzun gündemine taşıma teşebbüsü, gönülden alkışlanmalıdır.

BÜTÜN HİKÂYELER (kronolojik)

Sıra	**Metin başlığı**	**İlk yayımı**	**İmza***	***Yayın adı***	**C, Sayı**	**s.**	***Hangi ciltte?***
1.	Tenezzüh	1902.04.13	İmzasız	*Sabah*	4469	3-4	8. *Aşk ve Ayak Parmakları*
2.	Tasvir-i An*	1902.05.08		*Mecmua-i Edebiye*	79	212	8. *Aşk ve Ayak Parmakları*
3.	Kır Sineği	1902.10.25	Ö. Seyfettin	*İrtika*	38 (185)	332	8. *Aşk ve Ayak Parmakları*
4.	Buse-i Mader	1903.01.22	Ç. Kemal	*Malumat*	370	3186	3. Harem
5.	Bir Refikin Defter-i İhtisasatından	1903.04.30	F. Nezihi	*Musavver Fen ve Edep*	181	318	8. *Aşk ve Ayak Parmakları*
6.	Hediye	1904.02.12	F. Nezihi	*İrtika*	250	104	8. *Aşk ve Ayak Parmakları*
7.	Pembe Menekşe	1904.02.12	F. Nezihi	*İrtika*	250	104	8. *Aşk ve Ayak Parmakları*
8.	Jimnastiğe Dair 2	1904.11.12	Ö.S	*İzmir*	39 (393)	5-6	8. *Aşk ve Ayak Parmakları*
9.	İlk Namaz	1905.01.28		*İzmir Musavver Eşref*	4-402 1-27	6-7 11-14	3. Harem
10.	Sahir-e Karşı	1905.02.25	Süheyl Feridun	*İzmir*	7(405)	5-7	8. *Aşk ve Ayak Parmakları*
11.	Çeyiz Bir Köpek*	1905.03.04		*İzmir*	Yıl 9, 406-8	6-7	8. *Aşk ve Ayak Parmakları*
12.	Sebat	1905.03.09		*İzmir*	9(407)	5-7	1.Tarih Ezeli Bir Tekerrürdür

* "Ömer Seyfettin" imzasıyla olanlar boş bırakılmıştır.

İNCELEME

Hikâyeler -VIII. Cilt

AŞK ve AYAK PARMAKLARI

Hakkında

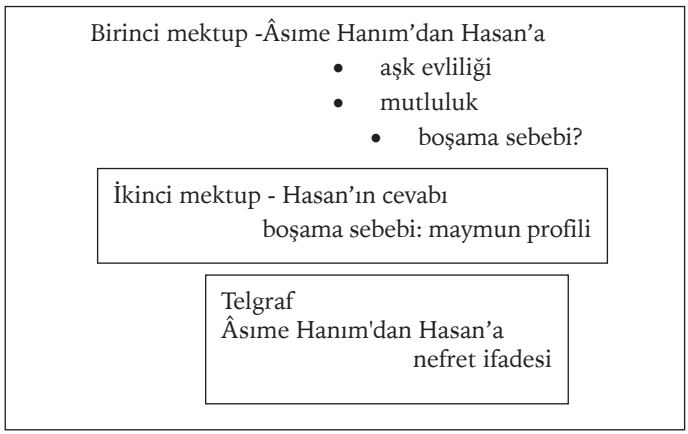
ÖMER SEYFETTİN'in bu kitaba adını veren "**Aşk ve Ayak Parmakları**" hikâyesi, ilk defa 7 Mayıs 1914 tarihli *İçtihat* dergisinde basılmıştır.[1] Daha sonra 1920 başlarında Selahaddin Enis Atabeyoğlu'nun "Bataklık Çiçeği" adlı hikâyesi ile birlikte *Hikâye Külliyâtı*'nın 14. sayısı olarak yayımlanan eseri şöyle künyeleyebiliriz:

Aşk ve Ayak Parmakları - Bataklık Çiçeği, Ömer Seyfettin – Selahattin Enis [Atabeyoğlu], Hikâye Külliyatı, 14. sayı, Matbaa-i Orhaniye, İstanbul 1920, 16 + 16 s.

Metin, birbirini takip eden iki mektup ve bir telgraf biçimindedir. Âsıme Hanım'dan Hasan'a yazılan ilk mektuptan öğreniliyor ki severek evlendikleri ve mutlu oldukları hâlde Hasan, Âsıme'yi boşamıştır. Âsıme Hanım bunun sebebini sormaktadır. İkinci mektup Hasan'ın cevabıdır. Üçüncüsü metin halkası ise Âsıme Hanım'ın nefretini ifade eden telgrafıdır. Bu yapı özelliği şöyle tablolaştırılabilir:

---

[1] Hikâyenin ilk defa *Piyano* mecmuasının 8 Teşrinisani 1326 [21 Kasım 1910] tarihli 13. sayısında yayımlandığına dair bilgi (Sadık Tural, "Ömer Seyfeddin'in Hayatı ve Eserleri", *Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin*, Marmara Üni. Yay., İstanbul, 1984, s. 23 ve Müjgân Cumbur, "Ömer Seyfeddin Bibliyografyası", *Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1985, s. 138) doğrulanamamıştır. Yapı Kredi Yayınları için *Ömer Seyfeddin - Bütün Hikâyeleri* (2011) kitabını hazırlanırken *Piyano*'nun ilgili sayfalarını görememiş, bu bilgiyi kabullenmiştik; fakat şimdi ilgili dergiyi baştan sonra taradığımız için metnin *Piyano*'da yayımlanmadığını söyleyebiliyoruz.

Hikâyenin anlatımı, hâkim bakış açısıyla

A, içinden "…"yı geçirdi; B, C'ye hitaben "…" dedi.

şeklinde veya gerçeklik algısını daha üst seviyeye çıkaran müşahit anlatıcının bakış açısıyladır. Anlatım,

B, C'ye hitaben "…" dedi.

biçiminde olabilirdi. Fakat yazar, okuyucu nazarında gerçeklik duygusunu artırmak için olay örgüsünü, belge niteliğinde mektuplar ve telgrafla vermeyi uygun görmüştür. Aynı amaçla mektup ve telgraf sahipleri dışında bir anlatıcıya da yer verilmemiştir. Mektuplar ve telgraf üzerinde tarih bulunması inandırıcılığı daha uç noktaya taşıyacakken yazar bunu tercih etmemiştir; çünkü bu metinlerde yazılı şeylerin bir tarihe bağlı olmayıp her zaman geçerli bulunduğunu düşündürmek istemiştir.

Âsıme Hanım'ın yazdıkları, asıl mesajın işlendiği Hasan'ın mektubuna bir çerçeve niteliğindedir. Âsıme Hanım mektubunda kendini değerlendirirken dört unsur sıralar; sadakat, güzellik, tahsil ve zenginlik. Buna rağmen niçin terk edilmiştir? Hasan'a göre ise sevmek için herkes başka şey arar. Kendisi herkesin profil görünüşünü bir hayvana benzetmektedir. Gü-

zel bir kadın çalıkuşu, kanarya veya nemse tavuğu görünümündedir. Hâlbuki ayak parmaklarını el gibi kullanmasına bakarak Âsıme Hanım'da bir maymun profili görünce ondan soğumuştur. Âsıme Hanım, bunların anlatıldığı mektubu okumamış olduğunu belirten bir telgraf çeker ve kendisinden nefret ettiğini yazar. Bu reddedilmiş bir kadın psikolojisidir, o artık bir çılgındır, makul davranması beklenemez; fakat asıl akıl dışı olan Hasan'dır. O, yüzün görüntüsünden insan şahsiyetine giden fizyonomi[2] kitapları okuya okuya kendini "La Fontaine'in masallarını gösteren canlı bir albüm içinde" sanmaktadır. Etrafında "hep insan kıyafetine girmiş, insan maskesi takmış hayvanlar" gören yani hayvanlar arasında bulunduğu zannıyla yaşayan bir insanın hastalıklı psikolojisi… İnsanda hayvan profili ararken maymun profilini insana çok uzak bulur ama nemse tavuğunu güzellik timsali olarak görür.

Okuyucunun soracağı soru şudur: Yazar, bir evliliğin çöküşüne kimin gözüyle bakıyor ve bu hikâyeyi niçin yazmıştır? Görünüşte Hasan, bir hayat felsefesi sahibidir. İnsanları tanımada, onların şahsiyetleri hakkında isabetli olmada üstüne yoktur, hatta arkadaşları ona "Sen eskiden geleydin, peygamber olurdun…" derlermiş. Okuyucu bunları, Hasan'ın mektubundan yani onun kendini anlatımından öğrenmektedir. Bu bakış açısı narsist özelliklidir. Âsım Hanım'ın sadakati onda yoktur, evliliğin çöküşünden onun fantezist görüşleri sorumludur. Buna rağmen boşayan Hasan'dır. Yazar bu sonuçla Âsıme Hanım'ın mağdur olduğunu ima etmiştir.

Aşk ve Ayak Parmakları kitapçığıyla aynı çerçevede düşünülüp bu cilde alınan 37 hikâyeden biri (ilk hikâyesi Tenezzüh) imzasız, biri (Kır Sineği) Ö. Seyfettin, üçü (Bir Refikin Defter-i İhtisasatından, Hediye, Pembe Menekşe) F. Nezihi, biri (Jimnastik –II) Ö. S. [ayın sin] rumuzuyla, ikisi (Sahir'e Karşı, Eski Mektep Arkadaşı) Süheyl Feridun, ikisi (Kadın Mektupları, Yaşasın Dolap) Feridun, altısı (Dörtnala, Çocuğun Sefaleti, Bert-

[2] İslâm medeniyetinde bu algılama biçiminin adı "sîret"tir.

rand, Mehtap, İyi Muhibbe!, Tamir Edilmez Hata'dan) Perviz takma adıyla yayımlanmıştır.

Yazarın, hikâye olarak değerlendirdiğimiz Tasvir-i An (İtalyan Edebiyatından), Çeyiz Bir Köpek (Orlein Chol), Confession (Guy de Maupassant), Eski Mektep Arkadaşı (Henri Lavedan), Hulûl-i Şeb (Georges Courteline), Amerika-i Cenubi'nin Vasi Ovalarında Bir Gün (Edmondo Amicis), Dörtnala (Catulle Mendes), Kadın Mektupları (Marcel Provest), Çocuğun Sefaleti (Maksim Gorki), Bertrand (Catulle Mendes), Mehtap (Guy de Maupassant), Evailde (Guy de Maupassant), İyi Muhibbe! (Catulle Mendes), Tamir Edilmez Hata'dan (Mehtap (Guy de Maupassant) başlıklı tercümeleri de bu cilde alınmıştır.

Söz konusu metinlerin kronolojik sıralaması şöyledir:

Sıra	Tarih	İmza	Hikâye adı	Yayım yeri	Sayı	Mali ve Miladî Tarih	s.
1.	13.04.1902	İmzasız	Tenezzüh	*Sabah*	4469	31 Mt 1318/13 Ns 1902	3-4
2.	08. 05. 1902		Tasvir-i An (İtalyan Edebiyatından)	*Mecmua-i Edebiye*	79	25 Ns1318/ 8 My 1902	212
3.	25.10.1902	Ö. Seyfettin	Kır Sineği	*İrtika*	38 (185)	12 TE 1318/ 25 Ek 1902	332
4.	30.04.1903	F. Nezihi	Bir Refikin Defter-i İhtisasatından	*Musavver Fen ve Edep*	181	17 Ns1319 [30 Ns 1903]	318
5.	12.02.1904	F. Nezihi	Hediye	*İrtika*	250	30 KS 1319/12 Şt 1904	104
6.	12.02.1904	F. Nezihi	Pembe Menekşe	*İrtika*	250	30 KS 1319/12 Şt 1904	104
7.	12.10.1904	Ö. S.	Jimnastik -II	*İzmir*	39 (393)	17 Ey. 1320/12 TE 1904	6-7
8.	25.02.1905	Süheyl Feridun	Sahir'e Karşı	*İzmir*	7 (405)	12 Şt 1320/25 Şt 1905	5-7

HİKÂYE METİNLERİ

Hikâye Külliyatı
(14. Sayı)

AŞK ve AYAK PARMAKLARI
(Ömer Seyfettin)

Bataklık Çiçeği
(Selahattin Enis)

عشق و اياق بارماقلری

۱

حسنه خانم افندیدن حسنه مکتوب

اولا بن سنی سوه‌جك ، یالوارمق ، یاقارمق ، بر مدتم عادتا سنك غیابنكله سونمك برحوابدی، نهایت بن آدمك . بن زنگینم، آتم آرابام واردی، بونون بوکونك کنجلری بن استه‌ورلردی . هرکسك ایسته‌یکنه بن نائل اولمق . مسعود مك ، و بن سنكا مساوی‌مم . سوکرا نامیل اولدی، بر دوجه دونمك. بندن صوصمق ، بنی کورمکدن قاچمق قرنه نهایت بنی بوشامق ... بونکلرینی النه ظن ایتمك سکا یالوار. یبورم ، فقط صراق ایدیورم! بنی بی ایسته‌یه‌مسك ؟ بر نهم وار ؟ باخود نهم آ کیمك ؟... داها بوسنه قاضی کوی قادینلری آراسنده‌کی کوزه‌للك مسابقه . سنده برنجی کلدم ، تحصیلم برطرف درجه‌ده ... زنگینم‌ده ... اوحالده بنی بی ایسته‌یه‌جه‌سك ؟ بندن کوزه‌لی وارمی؟ بیله امینم که بندن زنگینی بولامایاجقسك. اوحالده بنی ؟ بنی بی ایسته‌یه‌سین ؟

حسنه

۲

حسنه خانم افندینه مکتوب

آوت کوزه‌ل قادین ، بنی سوه‌مدم، فقط سومه‌مك‌ده‌در! بنی بیلیورمیسك ؟... سومك هرکس ایچین باسدا بر شیدر . طبعی مساعد اولمق ، ذوقك باشقا باشقا اولاسی کبی ... کیمی قاشه کوزه ، کیمی جلده ، کیمی آغزه، کیمی شیشمانلغه ، ضیفلك ، کیمی اسمرلکه بیاضلغه، کیمی بویه ، کیمی قاچاپاقاره، حال بوکه بن ... پروه‌یله باقارم.. داها مکتبدن بری عادتدر : برایله اولور . شورکن اوتمه نه پروه‌یی اولدیغنی آکلارم، سولا کوپك پروه‌یلی بر آدمله اوتوشورکن اوکك لاطرلی حالولامایه یکزه‌یورم. دنیاده یاشادیغم آدم ، ایسه‌میه‌جك بر حیوان پروه‌یی واردر . کوبر بدن کبرکن ، اوکی قالابالغی بر عاریضه‌ده‌کی طوپوزدوکن هرکسك پوزینه‌دقت ایدرم. داها بر پروه‌یلی زه راست کلدم. عجب انسان قیافه‌سنه کیرمش ، انسان ماسکه‌سی طاقمش حیوانلر ... بر سورو کوپك ، اوکوز ، کچی ، ایشك ، آت ، آشك ، باقوز ، قاتال ، طاووق ، پاپاغان ،

AŞK ve AYAK PARMAKLARI

I

-Âsıme Hanımefendi'den Hasan'a Mektup-

Evvelâ beni sen sevdin, yalvardın, yakardın; benim aşkım âdeta senin galeyanına [coşkunluğuna] sönük bir cevaptı. Nihayet beni aldın. Ben zengindim. Atım, arabam vardı. Bütün bugünün gençleri beni istiyorlardı. Herkesin istediğine sen nail oldun. Mesuttun. Ve ben sana sadıktım. Sonra nasıl oldu, birdenbire döndün. Benden soğudun. Beni görmekten kaçtın ve yine nihayet beni boşadın... Bu mektubumu alınca zannetme ki sana yalvarıyorum. Fakat merak ediyorum! Niçin beni istemeyesin? Benim nem var? Yahut nem eksik?.. Daha bu sene Kadıköy kadınları arasındaki güzellik müsabakasında birinci geldim. Tahsilim birinci derecede... Zenginim de... O hâlde niçin beni istemeyesin? Benden güzelini bulsan bile eminim ki benden zenginini bulamayacaksın. O hâlde niçin? Niçin beni istemeyesin?

Âsıme

II

Hasan'dan Âsıme Hanımefendi'ye Mektup

Evet güzel kadın, ben sevmiştim. Fakat sevmek nedir? Bunu biliyor musun?.. Sevmek herkes için başka bir şeydir. Tıpkı mizaçların, tiplerin başka başka olması gibi... Kimi kaşa göze, kimi cilde, kimi ellere ayaklara, kimi şişmanlığa zayıflığa, kimi esmerliğe beyazlığa, kimi boya, kimi kalçaya bakar. Hâlbuki ben... profile [yüzün yandan görünüşüne] bakarım. Daha mektepten beri âdetimdir: Birisiyle konuşurken onda ne profili olduğunu ararım, meselâ köpek profilli bir adamla konuşurken onun lâflarını havlamaya

benzetirim. Dünyada ne kadar adam varsa, hepsinde bir hayvan profili vardır. Köprü'den geçerken, önü kalabalık bir gazinoda otururken herkesin yüzüne dikkat ederim. Daha bir profilsize rast gelmedim. Hep insan kıyafetine girmiş, insan maskesi takmış hayvanlar... Bir sürü köpek, öküz, keçi, leylek, at, eşek, baykuş, kartal, tavuk, papağan, arı, güvercin, karga, balık, ayı, kaz ve kaplan ve ilh... Küçükken saf ve masum bir merak ile okuduğum fizyonomi nazariyeleri [yüz okuma teorileri] benim hayalime o kadar tesir etmiştir ki kendimi Lafontaine'in masallarını gösteren canlı bir albüm içinde sanırım. Meselâ karşıdan bir dostum geliyor, bir kere bakarım, yüksek kırmızı fesi, alacalı kostümü, parlak boyun bağı... burnunun ucu sivri, kolları kalkık ve kabarık... İddiacı ve cesur... Yandan bakınca ne olduğunu görür ve içimden:

- Ah, işte bir horoz...

derim. Gelir, elimi tutar, kırmızı yüzüne, tıpkı bir gülibiğe benzeyen fesine bakarım. Sesi keskin ve notaları uzundur. Bu mütemadiyen [sürekli] öter. Ondan ayrılır, diğerine rast gelirim. Çenesi, ağzı yayıktır. Bacakları paytaktır. Yavaş söyler ve yanaklarını gererek güler.

- Ördek, ördek...

derim. O vakvakladıkça ben keşfimden memnun ve müsterih [huzurlu] onun kanatlarını, kuyruğunu arar, hatta onları da üstünde bulurum. Meşhur adamların, büyük muharrirlerin [yazarların], nazırların [bakanların], mebusların [milletvekillerinin], büyük memurların profilleri ezberimdedir. Profillerini bildiğim için yeni nazırların iktidar mevkiinde [hükümette] ne yapacaklarını aynıyla herkese söylerim. Hatta arkadaşlarım bana:

- Sen eskiden geleydin, peygamber olurdun...

derler. Zannederler ki benim kerametim var. Hayır, hayır, ben yalnız profilleri tanırım. Eşek profilli bir adam mutlaka eşekçe, aslan profilli bir adam mutlaka aslanca hareket

eder. Bir adamda hangi hayvanın profili varsa mutlaka o hayvanın ahlâkı da vardır. Öküz profilli bir adamda asla kurnazlık, hile, zekâ olamaz. Eşek profilli olan inatçı, yani kibar manasıyla sebatkârdır. Arı profilli sokar, köpek profilli gürültü eder, dişlerini gösterir. Kaplan profilli ezer ve merhamet bilmez; papağan profilli durmaz, taklit çıkarır; güvercin profilli durmaz, aşk ve şefkat komedyası oynar; tilki profilli herkesi aldatır; domuz profilli yer içer, keyfine bakar.

Kadınların da hepsi erkekler gibi bir hayvandır. Onlarda da mutlaka bir hayvanın profili vardır. Şişman, kocaman memeli, dalgın ve ağır bir kadın tamamıyla bir inektir. Zayıf, huysuz, esmer, çirkin, fakat yalnız gözleri güzel bir kadın keçidir. En güzelleri çalıkuşu, kanarya, nemse tavuğu [Avusturya tavuğu] profilinde olanlardır. Bu üç profilin hiçbirisi sende yoktur. Geçen yazdı. İlk defa Fener'de birbirimize rast gelmiştik. Ben hemen senin profilini aradım, fakat bulamadımdı.

- Ah, acaba ne?

diyor, yüzüne bakıp bakıp bulamadıkça seni sevmeğe başlıyordum. Mademki sende bir hayvan profili yoktu. O hâlde insanların, kadınların... Sende hiçbir profil olmadığı için bir hayvan ahlâkı, hiçbir hayvan tabiatı da yoktu. Bazı yine şüpheye düşüyor:

- Aldanıyorum, onda da bir profil var, ama ben göremiyorum, ben farkına varamıyorum...

diyordum. İzdivacımızdan evvel, muhabbet günlerinde senin yüzüne uzun uzun dalışlarımı ihtimal aşk buhranları sanıyordum. Hayır, ben hep senin profilini arıyor ve seni hiçbir şeye benzetemiyordum. Profilini bulamayınca seni severdim. Ve galiba sen de beni... Altı ay ne kadar hoş bir hayat geçirdik. Tabiî hatırlarsın. Fakat bir sabah... Ah keşke senden evvel kalkmayaydım... Erken kalkmış ve pencerenin yanına oturmuştum. Sen hâlâ yatıyordun.

- Bu ne tembellik...
dedim. Doğruldun, giyindin. Ve karyolanın içine oturdun. Hava biraz serindi, yanan soba daha odayı ısıtmamıştı. Birden yüreğim çarpmağa başladı. Boğuluyor gibi oluyordum. Sen terliklerinin üzerine düşmüş olan mor çoraplarından birisini sağ ayağının parmaklarıyla tuttun. Yukarı kaldırdın ve yatağın içine oturarak giydin. Çorabın öbür eşini yerden almak için sol ayağını uzatıyordun. Görmemek için yüzümü çevirdim. Evet güzel kadın, sen ayağının parmaklarını tıpkı bir el gibi kullanıyordun.

- Yirminci asrın orta yerinde, diyordum, hilkatten [yaratılıştan] yahut tekâmülünden [olgunlaşmasından] şu kadar yüz bin sene sonra...

Ve titriyordum. Hastalandım. Sen beni yere seren darbenin ne olduğunu asla bilmiyordun. Yattığımız zaman buruşan gömleğini ayağının parmaklarıyla tutup çekiyordun. Ve ben bunu duyunca dişlerimi sıkıyor, tekrar titremeğe başlıyordum. Yine anlamıyor:

- Galiba hava soğuk, üşüyorsun işte...
diyordun. Yine bir sabah sobanın önündeki koltuğa oturmuştun, ayaklarında çorap yoktu. Yine kalbim atmağa başladı. Ayağının parmakları ile sobanın henüz ısınmayan kapağını açıyor, kımıldamayarak bakıyor, tekrar kapıyordun. Sonra yine bir gün sevgili kedin ayaklarınla oynuyordu. Daha çoraplarını giymemiştin. Yüreğim hopladı. Fakat dişimi sıktım. Baktım senin ayaklarının parmakları uzundu. Hem biraz fazla uzundu. Bu uzun parmaklarınla kediyi kollarından tutuyor, küçük bir çocuk gibi havaya kaldırıyordun. Âdeta ayaklarını ellerin gibi, hatta ellerinden daha iyi kullanıyordun.

Gözlerimi yüzüne kaldırdım. Ve o an o kadar arayıp da bulamadığım profilini gördüm. Sen maymundun... Alnın dar ve ağzın biraz ileriye çıkıktı. Güzel ve parlak cildin bu maymun iskeletini tamamıyla örtemiyordu. Hele ayakla-

rın! Aman ya Rabbi... Tıpkı bir maymunun üçüncü ve dördüncü elleriydi. Sen biraz daha gayret etsen, yerden çoraplarını almak, sobanın kapağını açmak, yorganı ve gömleğini düzeltmek, kediyi tutup havaya kaldırmak değil, hatta ayaklarının bu uzun ve tekâmül etmemiş [gelişmemiş] parmaklarıyla yemek yiyebilecek, hatta piyano çalabilecektin. O vakit senden ürktüm. Bir daha seninle bir yatağa girmedim. Kendimi balta girmemiş bir ormanda zannediyor, kendimi kable't-tarih [tarih öncesi] mahlûklardan [yaratıklardan] bir nesnâs[1] ile evlenmişim sanıyordum.

Yirminci asırda vücudunda kable't-tarihî a'zâları [tarih öncesine ait organları] olan, tıpkı bugünün maymunları gibi ayaklarını el diye kullanan, tekâmül etmemiş bir mahlûktan, yani senden kaçtım. Uzaklaştım.

El gibi kullandığın bu ayaklarından bir tanesini şimdi kalbinin üzerine koy. Ve öyle hükmet. Artık seni sevmemekte haklı değil miyim?..

III

Âsıme Hanımefendi'den Hasan'a Telgraf

-Gayet müstacel [acele olarak yapılması istenen, acele]-

Mektubunu okumadan yırttım, senden nefret ederim. Sakın bir daha mektup göndermeye kalkma. Sonra fena olursun...

İçtihat, sayı: 103, 24 Nisan 1330 [7 Mayıs 1914], s. 57-59. Ömer Seyfettin – Selahattin Enis [Atabeyoğlu]: *Aşk ve Ayak Parmakları – Bataklık Çiçeği*; Hikâye Külliyatı, sayı: 14, Matbaa-i Orhaniye, [İstanbul, tarihsiz], s. 3-6.

---

[1] Nesnas: Yarısı insan, tek elli ve tek ayaklı olup sıçrayarak yürüyen efsanevî bir hayvan. Goril, şempanze ve orangutan gibi büyük maymun cinslerinin ortak adı.

TERCÜME HİKÂYELER

Küçük zeminler

ESKİ MEKTEP ARKADAŞI

Akademi azasından Henri Lavedan'ın eseridir.

RORJ CERTİNE - Otuz dokuz yaşında.
BULLO -Aynı yaşta.
FEMME DE CHAMBRE [hizmetçi]

(Meşhur muharrir Certine masanın başında, sabahleyin, son romanı "Le Kestas"ın sekizinci babı için çalışıyor. Kemal-i ciddiyetle kapısını ziyaretçilere kapamıştır; sa'yinin [çalışmasının] en suzan [yakıcı] ateşi içinde; yazıyor.)

CERTİNE *(Yazarak)* - "... Ne vakit ki Robert kolları arasında Gaeta'nın vücudunun eğildiğini duydu, bayılıyorum zannetti... "

FEMME DE CHAMBRE *(İçeri girerek)* - Mösyö...

CERTİNE - Ne o? Niçin taciz ediliyorum?

FEMME DE CHAMBRE - Mösyö, bu...

CERTİNE - Hayır. Menettim! Hiçbir bahane ile.

FEMME DE CHAMBRE - Bu bir Mösyö...

CERTİNE - Nasıl Mösyö?

FEMME DE CHAMBRE - Bilmiyorum... Mösyö ile konuşmak istiyor.

CERTİNE - Fakat bu büyük münasebetsizlik!.. Daima aynı şey. Burada değilim. Seyahatteyim.

FEMME DE CHAMBRE - Israr etti. Antişambrda [bekleme odasında] Mösyönün şapkasını gördü. Dedi ki Mösyö kabul olunmazsam hiddetlenecek. Dedi ki Mösyönün dostuyum.

CERTİNE - İsmi?

FEMME DE CHAMBRE - Dedi ki bu zahmete değmez... Çünkü Mösyö ismini bilmezmiş.

CERTİNE - Lâkin, ismini bilmiyorsam nasıl benim dostum olabilir? Bu budala bir şey olacak. Ee, bekliyor mu?

FEMME DE CHAMBRE - Evet, Mösyö. Küçük salonda.

CERTİNE -Oh! Oh! Oh... Üçüncü defa... Üçüncü defa... İşte şimdi de meşguliyetime mâni oluyor, geliyorum.. Söyle ki geliyorum.

FEMME DE CHAMBRE - Pekâlâ, Mösyö.

CERTİNE - Lâkin, biliyor musunuz? Bir daha böyle şeye cesaret ederseniz, size yol veririm, kızım. Yarım saat içinde. İşte size evvelden söylüyorum. *(Femme De Chambre heyecansız, çıkar.)* Nihayet... Belki bir işi içindir… bittabi [doğal olarak].

> *(Kalkar, aynaya gider, kendine bakar, saçlarını düzeltir, bıyıklarını canlandırır, kolluğunu çeker ve düzgün çıkar. Küçük salona meraklı ve soğuk, girer. Mösyö orada ayakta bekliyor. Bu dev cüsse, kaba, mütebessim, tepesinin saçları dökülmüş bir adam. Şüpheli bir zarafet, tuhaf tavırlar. Gayet ihtimamkâr [özenli] bir hâl. Certine ihtiyatla [sakınarak] selâmlar.)*

MÖSYÖ - *(Temizlenmiş, sarı ve kalın bir deriden mamul galonlu[1] elini uzatarak)* - Hiddetli misin? Beni kovuyor musun?

CERTİNE - Pardon Mösyö... Siz kimsiniz?

MÖSYÖ - Beni tanımadın mı?

CERTİNE - Henüz hayır.

MÖSYÖ - Ara.

CERTİNE *(Bakarak)* - Çok a...

MÖSYÖ - Bulacaksın. Derinden ara.

CERTİNE - Size tekrar ederim ki...

---

[1] Galon (Fr.): Sırma, ipek gibi şeylerden yapılma enli şerit.

MÖSYÖ - Bullo!

CERTİNE - Ne?

MÖSYÖ - Bullo? Rue de Varenne mekteb-i neharîsindeki [yatılı okulundaki] Bullo? Angers'te?.. Bu sende bir sadmeyi mucip olmuyor mu?

CERTİNE *(Gayret ederek)* - Bullo... Hayır, mazur görünüz... Ufak bir sadme bile yok...

BULLO - Bu gayr-i mümkün!

CERTİNE - Evet. Mahza [yalnız] bu isim... bu boy, temin ederim ki bu bana tesir edecekti.

BULLO - Oh! O vakit bugünkü gibi değildim.

CERTİNE - Öyle ümit ederim. Ee, ne işiniz var?

BULLO— Şimdi onu söyleyeceğim. Evvelâ, arzu ederim ki beni tanıyasın! Büyük hamakat [ahmaklık]! İki eski mektep arkadaşı! Bak, doğrusunu sana söyleyeyim ister misin? Bahsederim ki bana inanmıyorsun. Seni soymak için çocukça şeyler hikâye eden bir entrikacı [düzenbaz], bir dolandırıcı farz ediyorsun. Ama seni aldatıyor muyum, aldatmıyor muyum, göreceksin. Dördüncü sene-i tahsiliyende [eğitiminin dördüncü yılında] Angers'te değil miydin? Rue de Varenne mekteb-i neharîsinde?

CERTİNE - Evet, müdür kimdi? Bunu bana söyleyebilir misiniz?

BULLO - Beni cevap veremeyecek mi zannediyorsun? Şu meşhur sadedil [saf]! Rahip De Bonviol'dü. Sınıfımızın hocası: Rahip Solpise!

CERTİNE *(Bu isim onda bir handeyi mucip olarak [gülmeyi gerektirerek])* - Solpise! Evet... Onu buldum! Küçük bir şey!

BULLO -Ah! Ders nazırını [gözetmenini]? Rahip Garnoment!

CERTİNE - Evet! Garnoment! Bu doğru! Bir şişman! Onları unutmuştum!..

BULLO - Gördün mü? Gördün mü? Onları, onları da

benim gibi unutmuştun! Hepsini unuttun. Derhatır ediyor musun?.. Büyük Metz'te bulunduğumuzu?

CERTİNE - Hayır, sizi hiç, hiç derhatır etmiyorum [hatırlamıyorum]!

BULLO - Bu yaman! Sen daima sağ tarafın ilâhîcisi olmak istiyordun.

CERTİNE - Derhatır etmiyorum. Niçin sağ tarafı istiyordum?

BULLO - Çan çalmak için.

CERTİNE -Asla hatırlamıyorum.

BULLO - Ne gevşeksin! Ama darılmam! Bu senin mesleğinin, sınıfının hatasıdır! Çok çalışıyorsun. *(Şehadet [işaret] parmağıyla kendi alnına vurarak)* Burada, asıl ben burada.

CERTİNE *(Bar-ı tefekkürat altında mütemayil [düşünce yükü altında istekli])* - Hakikaten, çok düşünüyorum.

BULLO - Adam sen de! Muvaffakiyeti [başarıyı] ondan kazandın! Yolunu yaptın! Bu ne! Şandır, şöhrettir!

CERTİNE *(Yumuşayarak)* - Ah!..

BULLO - Evet. Senden başka kimseden bahsolunmuyor. İsmin ağızdan ağıza uçuyor.

CERTİNE - Havas beni tanır, hayır demem.

BULLO - Havas ve avam [seçkinler ve halk]. Evvelâ Angers'de seninle iftihar olunuyor. Seninle tebcil olunuyor [ululanıyor]. Sen oranın evlâdı, oranın dehasısın. Orada nihayet, mutlaka, senin bir heykelin yapılacak. Senin elini öpüyor gibi duran kanatlı bir kadınla. Geniş alnını.

CERTİNE *(Kendini muhafaza edemeyerek [tutamayarak])* - Haydi! *(Bir zaman sonra)* En nihayet bir yarım heykel.

BULLO - Ellerle beraber bir büst. Sen o kadar meşhursun ki! Amerika'ya varıncaya kadar, bak. Ben orada seyahat ettim, - iki Amerika'da da, evet, şimalî ve cenubî [kuzey ve güney]- Sarah Bernhardt[2] kadar tanılıyorsun.

---

[2] Sarah Bernhardt (1844 - 1923) "Kutsal Sarah" takma adıyla anılan Fransız tiyatro aktristi.